

til at spørge den højtærede Minister, hvor vidt han er kommet i sine Undersøgelser og Overvejelser vedrørende den Opgave, der blev paalagt ham af Folketinget i sidste Rigsdagssamling, nemlig at indsamle Oplysninger og Materiale vedrørende Ungdomsundervisningen ikke alene i vort eget Land, men ogsaa i andre Lande, og om vi snart kan vente at faa dette Materiale tilstillet. Det vilde navnlig være af Interesse, om det kunde blive tilstillet det Udvalg, der faar med den foreliggende Sag at gøre. Der kunde da maaske blive Mulighed for at gaa noget videre, end dette Lovforslag tilsigter.

For øvrigt kan jeg meget godt være med til at anbefale de af den højtærede Minister foreslaaede Ændringer. Jeg antager, at vi fra alle Sider her i Tinget er enige om at ønske Lovforslaget fremmet.

Grønberg: Der er aldrig saa god en Ting, at den ikke har sine daarlige Sider, og det gælder ogsaa Statstilskud til privat Virksomhed. Jeg skal som Eksempel herpaa tillade mig at nævne Statstilskuddet til Oprettelse af Husmandslokker, der jo har bidraget meget til at drive Jordpriserne op til en unaturlig Højde, og Statstilskuddet til Hesteavl, der har bidraget meget til at forhøje Priserne paa Hingste, og det saaledes, at Fordelen mest er gaaet i Opdrætternes Lommer. Statstilskud kan bidrage til at svække baade den økonomiske Paapasselighed og Ansvarsfølelsen og ogsaa Selvstændighedsfølelsen og Energien. — Jeg siger udtrykkeligt, at det *kan* bidrage dertil, ikke, at det altid gør det. Men altsaa, hvor god en Ting end Statstilskud er for den, der nyder det, kan det dog have mere end een uheldig Side. Det gælder ikke mindst, naar der er Tale om Statstilskud til en Virksomhed, der saaledes som Højskolevirksomhed ikke alene er af privat Natur, men af stærk personlig, for ikke at sige af aandelig Art. Alle forstaaende Mennesker er vel enige om, at det ikke har gavnet Kirken, at Staten i sin Tid tog den under Vingerne og gjorde den til en Institution indenfor sine Rammer, og jeg er ikke sikker paa, at ikke den samme Fare, om end i meget mindre Grad, kan true den frie og levende Højskolevirksomhed, der netop aldrig nogen Sinde skulde have Lov til at krystallisere og stivne som en Institution under Statskontrol, ja som nødig skulde have Lov til at vise nogen Tilbøjelighed i den Retning. Men Højskolegerningen er jo nu for længst kommet ind i det Spor, at den direkte

støttes af Staten, og det vil vel nok praktisk set blive vanskeligt at komme bort derfra igen. Jeg anser det dog ikke for umuligt, og jeg er tilbøjelig til at tro, at det vilde være heldigt for Højskolerne, om det skete paa den Maade, at det direkte Statstilskud gik over til Eleverne, saa at flere Højskoleelever kunde faa Understøttelse og Understøttelserne sættes saa meget op, som det Beløb andrager, hvormed Højskolerne maatte forhøje Betalingen, hvis det direkte Statstilskud faldt bort. Men jeg skal ikke paa dette Tidspunkt komme nærmere ind paa denne Tanke.

Staten maa have noget praktisk at gaa efter, naar den skal uddele Tilskuddet. Det skal helst være noget haandgribeligt, noget, der kan udtrykkes i Tal, og det kan de aandelige Værdier jo ikke, derfor kan de ikke bruges som Maalestok og Rette-snor for Statstilskuddet. Det talmæssige kan ikke være Maalestok for en Skoles Godhed, men Tallene kan haandteres, og derfor maa man finde sig i, at Staten bruger dem, naar man vil have med den at gøre, altsaa at den holder sig til de udvortes Ting. Det er nemt at sige, hvor mange Elever en Skole har, og hvor mange Penge den giver ud til Lærerlønninger, eller hvor store Bygninger der er taget i Brug. Det er Forhold, der kan haandteres, det kan alt sammen udtrykkes i Tal; derfor vil Staten bruge saadanne ydre Forhold som Elevantal, Lærerlønninger, Bygninger, Omkostninger o. s. v. til at dømme efter. Den kan ikke komme ind paa nogen Vurdering, der betyder noget, af Skolens indre, egentlige Værdi. Jeg kender de allerfleste af vort Lands Højskoler, og jeg tror, at der ogsaa blandt de mindre, ja blandt de smaa, Skoler er adskillige, der fortjener at bevares; det gælder vel de fleste. Det vilde ubetinget være et Tab for vort Folkeliv, om de en Dag skulde blive nødt til at standse, saa at de Mænd og Kvinder, som sidder der og arbejder tappert og bravt, maatte nedlægge deres Virksomhed. Men man maa jo, naar Statsunderstøttelsessystemet skal fortsættes, henholde sig til de ydre Ting, altsaa til Tallene. I og for sig kan det vel heller ikke siges at være store Fordringer, der stilles med Hensyn til Aarslever, heller ikke efter det Forslag, der her foeligger, og dog er det saa, at slet ikke saa faa af vore smaa Skoler og deriladnt nogle, som jeg vil regne blandt de bedste af vore Højskoler, vil blive stærkt ruuede, uden at man til Gengæld har nogen Sikkerhed for, at man faar Vildskudde, om